

Havs och Vatten myndigheten

Har du något förbjudet som växer i din trädgårdsdamm?

Information om hur du hjälper till att stoppa
spridning av invasiva främmande dammväxter

Rädda dammen
och naturen
från snabbväxande
inkräktare

Trädgårdsdammen kan vara ett fantastiskt fint inslag i en trädgård, men den kan också vara inkörsporten för invasiva främmande växter som inte växer som vi tänkt oss utan istället sprider sig och skapar problem.

Tyvärr begränsas problemen inte bara till dammen för de här växterna sprids lätt till naturen där de kan ställa till med stor skada.

En sjö med stor artrikedom kan snabbt växa igen och domineras av den snabbväxande inkräktaren. Går det så långt påverkar det också vår möjlighet att bada, fiska eller åka båt i sjön.

Så här kan du göra för att inte sprida invasiva främmande arter

Den goda nyheten är att eftersom det är vi människor som ligger bakom spridningen av de här växterna så är det också vi som kan göra något åt saken.

Som dammägare är det tre saker du ska tänka på för att inte introducera eller sprida invasiva dammväxter i naturen:

- Välj dammväxter som inte skapar problem.
- Gör dig av med dammväxter på ett säkert sätt.
- Töm inte dammvatten i eller i närheten av naturliga vattendrag.

→ Välj dammväxter som inte skapar problem

Några av de vanligaste dammväxterna är mycket invasiva och får de chansen så kan de i värsta fall både ta över din damm och spridas vidare ut i naturen.

Särskilt besvärliga är växter som förökar sig med rotutlöpare eller som sprids genom lösa skottdelar. Var på din vakt om du ser att arter både är snabbväxande och förökas med utlöpare.

Avstå helt från att plantera in de mest invasiva växterna som är vanliga i eller runt dammar:

- gräspilblad (*Sagittaria graminea*)
- guldkolv (*Orontium aquaticum*)
- hästsvanslinga (*Myriophyllum hippuroides*)
- kotula (*Cotula coronopifolia*)
- kölandmat (*Lemna minuta*)
- mossbräken (*Azolla filiculoides*)
- sjögull (*Nymphoides peltata*)
- sydfyrling/vattenkrassula (*Crassula helmsii*)
- vattenpest (*Elodea canadensis*)
- vit skunkkalla (*Lysichiton camtschatcensis*)

Exempel på förbjudna växter som ska tas bort:

- afrikansk vattenpest (*Lagarosiphon major*)
- flytspikblad/penningblad (*Hydrocotyle ranunculoides*)
- gul skunkkalla (*Lysichiton americanus*)
- kabomba (*Cabomba caroliniana*)
- kamslinga (*Myriophyllum heterophyllum*)
- smal vattenpest (*Elodea nuttalii*)
- storslinga (*Myriophyllum aquaticum*)
- vattenhyacint (*Eichhornia crassipes*)

sydfyrling/vattenkrassula, olämplig

vattenhyacint, förbjuden

Här är förslag på växter du kan välja istället:

Friflytande- och flytbladsväxter

Sjögull kan ersättas med någon av de många näckrosybrider (*Nymphaea spp.*) i olika färgställningar som finns i handeln. Bland inhemska näckrosor finns den vita (*Nymphaea alba*) och de två gula (*Nuphar luteum*) och dvärgnäckrosen (*Nuphar pumila*). En annan inhemsk art med små flytblad är dyblad (*Hydrocharis morsus-ranae*).

I strandzonen

Här finns mycket att välja mellan till exempel svärdsilja (*Iris pseudacorus*), fackelblomster (*Lythrum salicaria*), älggräs (*Filipendula ulmaria*), svalting (*Alisma plantago-aquatica*), blomvass (*Butomus umbellatus*), gökblomster (*Lychnis flos-cuculi*), strandlysing (*Lysimachia vulgaris*), topplösa (*Lysimachia thyrsiflora*) och vattenpilört (*Persicaria amphibia*).

Bland tåg och gräs föreslås veketåg (*Juncus effusus*) och rörflen (*Phalaris arundinacea*).

Undervattensväxter

Alternativ ur vår egen flora är hornsärv (*Ceratophyllum demersum*), kransslinga (*Myriophyllum verticillatum*), gäddnate (*Potamogeton natans*), gräsnate (*Potamogeton gramineus*), grovnate (*Potamogeton lucens*), vattenmöja (*Ranunculus aquatilis*), sköldmöja (*Ranunculus peltatus*), vattenblink (*Hottonia palustris*) och vattenbläddra (*Utricularia vulgaris*).

fackelblomster, bra val

rörflen, bra val

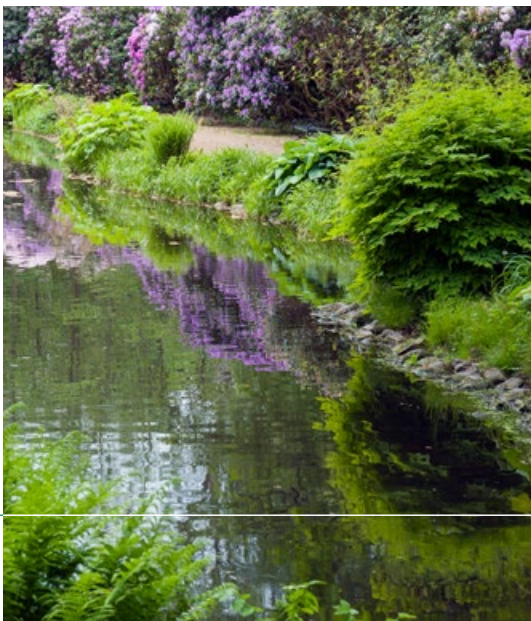
→ **Gör dig av med dammväxter på ett säkert sätt**

Det bästa sättet att göra sig av med invasiva dammväxter är att förbränna dem. Hör av dig till avfallsstationen och kontrollera att de tar emot organiskt material för förbränning och förslut materialet väl vid transport. I undantagsfall kan invasiva främmande arter komposteras. Arter som sprider sig med rötter eller frön ska aldrig läggas direkt på komposten. Blöt ner plantorna och lägg dem i en sluten plastpåse för att ruttna, och släng sedan avfallet på komposten. Använd täckta komposter så att fragment inte kan blåsa iväg och bidra till nyetableringar. Lämna eller släng aldrig främmande växter i naturen.

→ **Töm inte dammvatten i närheten av naturliga vattendrag**

För att frön och växtdelar inte ska spridas vidare ska du aldrig hälla ut dammvatten i eller nära bäckar, åar, älvar, dammar eller sjöar och inte nära avrinning till naturliga vattendrag.

Använd i stället överblivet dammvatten till att vattna gräsmattan eller dina odlingar och rabatter.

Invasiva främmande arter

En främmande art är en växt, djur, svamp eller mikroorganism som med människans hjälp har spridits utanför sitt naturliga utbredningsområde. En del främmande arter har egenskaper som kan orsaka stor skada i den nya miljön, till exempel genom att de konkurrerar ut andra arter. De kallas invasiva främmande arter. De är ofta tåliga, förökar sig effektivt och växer snabbt.

Problemet med invasiva främmande arter växer i takt med det ökande resandet, växande världshandel och klimattförändringarna. Det är idag ett av de största hoten mot biologisk mångfald och orsakar redan stora samhällskostnader. Sverige har hittills varit relativt förskonat, men när klimatzonerna förskjuts i landet får växter från varmare länder lättare att etablera sig och några kommer att bli invasiva.

EU-förordning förbjuder

Det är enligt EU-förordning 1143/2014 förbjudet att byta, köpa och sälja, odla, föda upp, släppa ut i miljön, transportera, använda eller hålla växter och djur som listats som invasiva främmande arter av unionsbetydelse. Förordningen ger möjlighet för EU:s medlemsländer att bekämpa utpekade invasiva främmande arter som bedöms kunna orsaka stora skador på biologisk mångfald i den Europeiska unionen. Dessa arter är förbjudna i Sverige även om de ännu inte utgör något problem här.

En uppdaterad förteckning över de invasiva växt- och djurarter som är förbjudna enligt EU-förordning 1143/2014 hittar du på www.havochvatten.se och www.naturvardsverket.se

Hjälp till att stoppa introduktion och spridning av invasiva främmande arter från trädgårdsdammar.

- Välj dammväxter som inte skapar problem.
- Gör dig av med dammväxter på ett säkert sätt.
- Töm inte dammvatten i eller i närheten av naturliga vattendrag.

Rapportera fynd

Om du hittar en invasiv främmande art i naturen kan du rapportera ditt fynd på www.invasivaarter.nu. Bifoga gärna bilder för att styrka rapporten.

Läs mer om invasiva främmande arter på
www.havochvatten.se
och www.naturvardsverket.se

Broschyren bygger på ett arbete av Eva Willén, docent SLU, inom AquAliens forskningsprogram om främmande arter i svenska vatten, 2002–2007.